

## NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 68.

Fylke: Vest-Agder

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Veumsla.

Emne: Bålbrenning på visse dager i året. Bygdelag:

Oppskr. av: Olef Slagen, Gard:

(adresse): Grovane. G.nr. Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Vesentlig etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

## SVAR

1. Det navnet som brukis her er bål.
2. Bål gir i første rekke uttrykk for det som står i forbindelse med bestemte dager i året, f. eks. St. Hansbål. Et helt vanlig bål som blir tent ute i det fri kan nok ofte bli kalt bål, men jeg tror det er mer vanlig å si varme. Denne varme, kanskje på varmen, varmen stod høgt til vers, en stor varme.
3. Når det gjelder spørsmålet stort eller lite bål, kommer dette kanskje tydeligere fram. Skal det kalles bål, betyr det en viss størrelsesgrad. "De brenner bål på Drivenesøya 'St. Hans aften', men de tenner en varme når de koker kaffi ute i det fri." Men forskjellige navn som viser at bålet er stort eller lite kjenner jeg forøvrig ikke.
4. Ukjent.
- 5-7. Ikke kjent her.



8. De brente bål Jomrok-kvelden.  
9-13. Ikke kjent her.
14. Det var steder de brente jomrokbål (her heter det St.-Horn-) årvisst. Det var (er) flere steder innen bygda. Helst ved vann (På Drivenesøya, ved Drivenesvannet, ved Grønnevannet t. iks.) men også på høyder (På Lündåsen i forholdsvís nyere tid). Men også andre steder, og som også er samlingested i vår tid.
16. Det kunne nok forekomme at de brente bål på en enkelt gard, men det var (er) vanlig at bygdelag slo seg sammen om et bestemt sted.
17. Vet ikke.
18. Det er nytteløst nåtidsform i spørsmålet. Det er stort sett ungdommen - både gutter og jenter, gifte og ugifte - som er med på St. Horns uoro omkring bålet.
19. Tror nok at det før var helst ugifte som var med, men nå kan hele familien være med.
20. Barna er også med nå - gjerne i familiegjupper, men ungdommen er den toneangivende.
21. Ungdomslaget har brent bål. De kristelige ungdomsforeninger har også i flere år samlet mange omkring St.-Hornbålet.
22. Ikke kjent.
23. Kjennes ikke til noen spesiell framgangsmåte.



24. Har ikke hørt nevnt noe om spesielle tresorter til bålet. Det med 9 slag lauv-ved er ukjent her. Virket blir gjerne reist på ende og fort på beste måte med greiner og (tyri-) stubber. Det pleier ikke være vanskelig å få nok å fyre med.
25. Ikke kjent.
26. Nei, det ble ikke talt om å kjøpe virke til bålet. (Det er bra med skog i bygda).
27. Det var nå helst noen enkelte som stod for bronparter av arbeidet med å samle nødvendig trevirke.
28. Har oppfattet det slik at ingen så noe skjent til noen om det ble tatt noe avfallsved til bålet. Og gjerne var det en og annen av grunneierne på vedkommende sted som var representert ved en eller flere tingdommer.
- 29-30. Ikke kjent.
31. Skort sett har gjerne St. Hans bålet vært ganske store. (Men sjøl husker jeg t. eks. St. Hans-afteu 1921 på reise fra Kristiania. Det var en mengde bål langs fjorden, både store og små. Likedan i Kvinesdal 1917: et like koselig bål akkurat bygdevegen, innen på Capri, Italia
33. Ja, det skulle lysc lang veg.
34. Tilnær var det bra at bålet rautk godt. Da la en på rå eiver- og grankrister. Da
- 35

1956 var det intet bål !)



sleg tjukke røyken til voss, og  
eiieren sørget for det skjønneste  
gnistregn. Og sprakinga var festlig.  
36. Det hjelpte i allfall til å få  
myggen (knotten) litt på  
avstand.

37-39. Har ikke hørt nevnt noe i  
forbindelse med trø i så måte.

40. Vet ikke noe særskilt navn.

41. Har ikke hørt nevnt noe om at  
de eldre festet heime den kvelden.

42. De holdt seg ved båtet til ut i  
de "små timer".

43. Visste hadde de med, det sørget  
gjernu jentene for. Men ikke  
alkohol har hatt noe videre plass  
ved slike høve.

44. Det var (er) gjernu lik av  
ypse slag.

45-47. Ukjent.

49-51. Bålbrenning St. Hans r helt  
alminnelig nå. Oppgave? Ja,  
vet ikke noen annen oppgave enn  
å komme sammen og bygge seg.  
Skikken r ikke gammel her. Den  
har altså betraktelig, ikke  
minst <sup>er grunnene</sup> den at de kristelige ungdomsforeninger stult r uannjamt  
opp om feiringen.